

ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ЯКІСТЬ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЛОДІВ ОГІРКА

Котова К., Завадська О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Огірок є однією з найпоширеніших овочевих культур у світі та в Україні, завдяки своїм високим смаковим якостям, дієтичній цінності та широкому використанню в свіжому вигляді й переробці. У сучасних умовах, коли зростають вимоги споживачів до якості овочевої продукції, особливої уваги набуває вивчення сортових особливостей, які безпосередньо впливають на формування основних показників якості плодів – смаку, текстури, хімічного складу, транспортабельності, лежкості та придатності до переробки. Вибір сорту має вирішальне значення для досягнення високих показників урожайності та товарності, особливо в умовах змін клімату, зростання конкуренції на ринку та необхідності дотримання агроекологічних стандартів [1]. Тому, дослідження впливу сортових особливостей на якість плодів огірка є актуальним завданням сучасного овочівництва.

Важливо зазначити, що огірок є важливою овочевою культурою для аграрного сектору України. Хоча його частка у загальному обсязі виробництва основних овочів становить лише 11–12 %, нестача цієї продукції суттєво ускладнює роботу підприємств консервної промисловості. Попри значні витрати на вирощування, огірок демонструє високу врожайність завдяки використанню як партенокарпічних, так і бджолозапильних гібридів, створених вітчизняними та зарубіжними селекціонерами. Асортимент сортів огірка в Україні є надзвичайно широким. Щороку до Державного реєстру сортів рослин, дозволених до використання в Україні, вноситься до 14 % нових сортів і гібридів, з яких близько 10 % – іноземного походження [1].

Різноманіття сортів і гібридів огірка, що відрізняються за строками достигання, морфологічними та господарськими характеристиками, а також адаптованістю до вирощування у відкритому або закритому ґрунті, зумовлює необхідність уважного та обґрунтованого підходу до вибору посівного матеріалу. Відомо, що використання окремих елементів агротехнології суттєво впливає не лише на врожайність і якісні показники плодів, але й на їхню конкурентоспроможність на ринку та ефективність реалізації свіжої та переробленої продукції [1].

Одним із завдань наших досліджень є вивчення впливу сортових особливостей на продуктивність та якість плодів огірка, вирощеного в умовах закритого ґрунту. До схеми досліду відібрали поширені у виробництві гібриди, занесені до Державного реєстру сортів рослин та придатні до переробки.

Одним із найпопулярніших в Україні гібридів огірка є Ілонара F₁. Цей партенокарпічний гібрид компанії «Рійк Цваан» набув поширення завдяки поєднанню високої врожайності, привабливого зовнішнього вигляду плодів та витривалості до коливань температур. Зокрема, у селі Добропасове Дніпропетровської області на площі 2 га плівкових теплиць фермерське господарство обрало саме Ілонару як основний гібрид для вирощування. Протягом кількох сезонів цей огірок демонстрував стабільно високі результати – врожайність перевищувала показники інших гібридів на 15-20 % [2].

Гібрид добре адаптований до вирощування в умовах змінної температури: він холодостійкий, формує вирівняні плоди з добрими смаковими якостями. Особливістю Ілонари є інтенсивне наростання врожаю за температур понад +30 °C, що потребує щоденного збору, а отже – більшої кількості працівників. Водночас, навіть за таких умов плоди не втрачають своїх товарних характеристик [2].

У періоди з нижчими температурами, збирання врожаю можливе через день, що є оптимальним для багатьох виробників. Ілонара особливо ефективно проявляє себе в осінньому обороті, коли знижується інтенсивність плодоношення і полегшується догляд. Господарство, яке вирощує цей гібрид, має три гектари плівкових теплиць різних типів – від старих конструкцій на дерев'яному каркасі до сучасних теплиць висотою до 7 м, оснащених термоекранами. Саме в таких умовах урожайність огірка зростає до 40 %, що підтверджує потенціал гібриду Ілонара F₁ у сучасному тепличному виробництві [3].

Також серед гібридів огірка особливу популярність здобув Аякс F₁, який продемонстрував високу врожайність і стабільні результати у різні роки вирощування. У групі ранньостиглих гібридів добре зарекомендували себе Пролікс F₁ та Велакс F₁, які переважають за продуктивністю базові стандарти та рекомендовані для інтенсивного вирощування, особливо в умовах краплинного зрошення [1].

Попри кліматичні виклики, зокрема пошкодження посівів градом, ці гібриди показали добру адаптацію до умов вирощування в південних регіонах України. На основі результатів багаторічних досліджень, Аякс F₁, Пролікс F₁ і Велакс F₁ вважаються одними з кращих варіантів для отримання стабільно високих урожаїв на чорноземах з помірним рівнем гумусу, що характерно для південних областей країни [2].

Отже, результати аналізу сортових особливостей огірка підтверджують важливу роль правильного вибору гібридів для забезпечення високої врожайності, якості продукції та стабільного постачання овочів як на свіжий ринок, так і для потреб переробної промисловості. В умовах сучасного сільського господарства, коли зміни клімату, ринкова конкуренція та вимоги до якості овочів стають дедалі жорсткішими, сортові особливості культури виступають визначальним чинником у технології вирощування.

Завдяки широкому асортименту, представленому як вітчизняною, так і зарубіжною селекцією, аграрії мають можливість підібрати гібриди, які найкраще відповідають конкретним умовам вирощування – відкритому чи закритому ґрунту, ранньому весняному чи осінньому оборту, зрошенню чи обмеженим ресурсам. Приклади популярних гібридів, зокрема Ілонара F₁, Аякс F₁, Пролікс F₁, Велакс F₁ та інші, засвідчують, що за умови грамотного підходу до агротехніки, можна досягти не лише високих показників урожайності, а й стабільної якості плодів. Ці гібриди демонструють добру адаптацію до стресових умов, зокрема коливань температур, при цьому зберігаючи товарні характеристики продукції. Саме ці гібриди ми включили до схеми досліджень. На сьогодні дослідження тривають, а основні результати будуть викладені у підготовленій магістерській роботі.

Встановлено, що вміст основних біохімічних показників у свіжих плодах значно залежить від сорту та розміру плодів. Вищою харчовою та біологічною цінністю характеризувалися плоди гібриду Ідонара F₁. Більша кількість аскорбінової кислоти та нітратів нагромаджується у плодах меншого розміру. Встановлена пряма суттєва залежність між вмістом сухої речовини та цукрів ($r=+0,98\pm0,02$) і обернена середня між масою плоду та вмістом сухої речовини ($r=-0,42\pm0,27$).

Таким чином, удосконалення сортового складу та його адаптація до конкретних господарських умов є одним із ключових напрямів підвищення ефективності овочівництва. Подальше дослідження сортових особливостей огірка дозволить не лише оптимізувати виробничі процеси, але й задовольнити зростаючі потреби споживачів у якісній, безпечній та конкурентоспроможній свіжій та переробленій продукції.

Список використаних джерел

1. Бобось І.М., Завадська О.В. Технології вирощування огірка для переробки: монографія. К.: «ЦП «Компринт», 2017. 208 с.
2. Гнип Г. Огірок Ілонара має на 15-20 % вищу врожайність. Agro Times – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://agrotimes.ua/ovochi-sad/ogirok-ilonara-maye-na-15-20-vyshhu-vrozhajnist/>.
3. Каращук Г. В., Кобіцька В. П. Урожайність, якість та товарність плодів огірка залежно від гібридного складу в умовах Півдня України. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених (20 грудня 2019 року) «Роль меліорації та водного господарства у забезпеченні сталого розвитку землеробства». С. 66-69.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національна академія аграрних наук України
Інститут сільського господарства Полісся НААН України
Інститут продовольчих ресурсів НААН України
Інститут садівництва НААН України
Актюбінський регіональний державний університет ім. К.Жубанова
RAGT Semences
Lulea University of Technology
Університет прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф
International Academy of Applied Sciences in Lomza

**Матеріали МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА, ЛОГІСТИКИ ТА
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»**

*присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого,
основоположника кафедри технології зберігання, переробки та
стандартизації продукції рослинництва,
завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр.,
доктора сільськогосподарських наук, професора
ЛЕСИКА БОРИСА ВАСИЛЬОВИЧА
2-3 червня 2025 року*

Київ - 2025

Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва» присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого, основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича, 2-3 червня 2025р./ Редкол.: Подпрятів Г.І. (відп. ред.) та ін. Київ, 2025. 260 с.

Матеріали доповідей подані в авторській редакції учасників конференції

Відповідальний редактор: Г.І. Подпрятів

Технічне редагування, комп'ютерна верстка: В.І.Войцехівський

Адреса установи:

Національний університет біоресурсів і природокористування України
(НУБіП України)

вул. Героїв оборони, 15, м. Київ

03041, Україна

<https://nubip.edu.ua>

Агробіологічний факультет: <https://nubip.edu.ua/structure/abf>

Кафедра технології зберігання, переробки та стандартизації продукції
рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика:

<https://nubip.edu.ua/node/1106>

<https://nubip.edu.ua/node/25814>